

Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Hakkında Bilgileri, Tutumları ve Cinsel Davranışları

WHAT DO MARITIME SCHOOL STUDENTS IN KOCAELI / TURKEY KNOW ABOUT
SEXUALLY TRANSMITTED DISEASES? THEIR SEXUAL BEHAVIOUR AND KNOWLEDGE

Dr. Tuncay Müge FİLİZ,^a Dr. Ruşen TOPALLI,^a Dr.Pınar TOPSEVER,^a Dr.Süleyman GÖRPELİOĞLU^a

^aAile Hekimliği AD, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, KOCAELİ

Özet

Amaç: Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin cinsel davranışları ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkındaki bilgilerini değerlendirmek.

Gereç ve Yöntemler: Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu'ndan rastgele 193 son sınıf öğrencisi cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH) hakkında bilgi ve davranışlarının sorulduğu 18 soruluk bir anketi doldurdular. (6 kadın (3,1%) ve 187 erkek (96,9%); ortalama yaş 21.07 ± 1.23 yıl).

Bulgular: Verilen cevaplara göre "hastalık bulaşması" güvensiz seksin başlıca riski (%86,5) olarak değerlendiriliyordu. Cinsel sorunlar ile ilgili olarak en sık danışılan kaynak "arkadaşlar" idi (%32,6, n=63). Öğrencilerden yarısından fazlası (%63,7, n=123) cinsel aktivitede bulunmuşlardı, bunlardan 109'u CYBH'lardan korunmak için en az bir yöntem bildiği halde sadece 66'sı (%60,55) cinsel aktivitelerinde düzenli olarak yöntem kullanmaktaydı.

Sonuç: CYBH'lar hakkında bilgi ve korunmayı da kapsayan sağlık eğitimlerinin gençliğe faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, adölesan, bilgi, davranış, eğitim

T Klin J Med Sci 2004, 24:345-349

Abstract

Objective: To investigate the sexual behaviour and knowledge about sexually transmitted diseases (STDs) among senior maritime school students in Kocaeli, Turkey.

Material and Methods: 193 randomly assigned senior students of Karamürsel Maritime School completed a questionnaire consisting of 18 questions inquiring about their knowledge and behaviour concerning STDs (6 females (3.1%) and 187 males (96.9%); mean age 21.07 ± 1.23 years).

Results: According to the given answers, "transmission of disease" was considered the main (86.5%, n=167) risk of unsafe sex. Reference for students' problems concerning sexual matters were mostly reported to be "friends" (32.6%, n=63). More than half of the students (63.7%, n=123) reported that they had been engaged in sexual activity; although 109 (88.60%) of them knew at least one method for prevention of STDs transmission only 66 (60.55%) of them consistently used it during their sexual activity.

Conclusion: We suggest that the young population should be provided health education that features STDs knowledge and prevention.

Key Words: Sexually transmitted diseases, adolescent, knowledge, behaviour, education

Gençlerin cinsel ilişkileri sıklıkla plansız, seyrek ve bazen de baskı ya da güç kullanma sonucunda gerçekleşmektedir. Cinsel ilişkiler, tipik olarak adölesanlar kendilerini koru-

ma deneyimi ve becerileri kazanmalarından, cinsel yolla bulaşan (CYB) hastalıklar hakkında yeterli bilgi sahibi olmalarından ve sağlık hizmetleri ile malzemelerine nasıl (kondom gibi) ulaşılacağını öğrenmelerinden önce olur. Korunmasız cinsel ilişki genci insan immün yetmezlik virüsü (HIV), diğer CYB hastalıklar ve istenmeyen gebelik risklerine sokar. Dünyada en sık görülen hastalıklar arasında yer alan CYB hastalıklardan, esas olarak cinsel aktivite ile bulaşan 25'in üzerinde enfeksiyöz organizma sorumlu olup ciddi komplikasyonlara yol açmanın yanı sıra HIV

Geliş Tarihi/Received: 03.09.2003 Kabul Tarihi/Accepted: 15.03.2004

Bu çalışmanın verileri 2001 yılında Antalya'da düzenlenen olan "I. Uluslararası ve II. Ulusal Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi"nde sözlü olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi/Correspondence: Dr.Tuncay Müge FİLİZ
P.K. 1029 Yahya Kaptan, 41050 KOCAELİ
serdar.filiz@isnet.net.tr

Copyright © 2004 by Türkiye Klinikleri

bulaşmasını da kolaylaştırırlar. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yıllık raporlarına göre, tüm dünyada yılda tahmini 333 milyon yeni CYB hastalığının en az 111 milyonu 25 yaş altındaki gençlerde görülmektedir. Viral enfeksiyonlar hariç olmak üzere her yıl 20 adölesandan biri tedavi edilebilir bir CYB hastalığına yakalanmaktadır. 1999 yılında bu önlenemez ve/veya tedavi edilebilir hastalıklar nedeni 2.852.000 kişi ölmüştür. Antibiyotiklere dirençli organizma suşlarının ortaya çıkması, asemptomik taşıyıcılık, uzun belirtsiz dönemler hareketli toplumlarda cinsel aktivitenin fazla olması CYB hastalık insidansının yüksek olmasına katkıda bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Deniz Birlikleri'nde her yıl 5000 kişide HIV tanımlanmakta olup bu sayıya her yıl 60 yeni vaka eklenmektedir. Bu çalışmamızda yaşları ve gelecekteki meslekleri nedeni ile risk grubu oluşturduğunu düşündüğümüz Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin CYB hastalıklar hakkında bilgileri, tutumları ve cinsel davranışlarını değerlendirmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntemler

Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu son sınıfında (2.eğitim yılı) bulunan 198 öğrenci bilgilendirilmiş onamlarını alındıktan sonra toplam 18 açık uçlu sorudan oluşan anketi doldurarak çalışmaya katıldılar. İstem dışı ipuçlarından sakınmak amacı ile sorular açık uçlu olarak düzenlendi. Sorulardan 6'sı katılımcıların sosyodemografik verilerini elde etmek, 12'si de katılımcıların cinsel davranışları ve CYB hastalıklar hakkında bilgileri toplamak üzere soruldu. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu bu çalışmanın yürütülmesine onay vermiştir. Bulgular ortalama \pm standart hata ve yüzde (%) olarak verilmiştir. Sorulara verilen yanıtların tamamı değerlendirmeye alındığı için bulguların bir kısmında toplam sayı ve buna bağlı olarak yüzdelerde fazlalık vardır.

Bulgular

Çalışmaya 198 Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu son sınıf öğrencisi katıldı. Anketlerden 5'i (%2,5) eksik yanıt nedeni ile çalışma dışı bırakıldı.

Örneklem yaş ortalaması $21,07 \pm 1,23$ yıl (18-25 yıl) olan 6 (3,1%) kız ve 187 (97%) erkek öğrenciden oluşmaktaydı.

Öğrenciler cinsel sorunlarla karşılaştıklarında en sık olarak (%33) "yakın arkadaşları"na danışmaktaydılar (Tablo 1).

"Hastalık bulaşması" (%89, n=172), "istenmeyen gebelik" (%24, n=47), ölüm (%3,6, n=7), "zorunlu evlilik" (%1, n=2) korunmasız cinsel ilişkinin doğurabileceği sonuçlar olarak bildirilirken öğrencilerin %4,6'sı (n=11) bu konu hakkında bir fikirleri olmadığını, %1'i (n=2) de partnerlerine güvendiklerini belirtmişlerdir. En yaygın olarak bilinen CYB hastalık (%99, n=191) AIDS/HIV iken bunu bel soğukluğu (%48, n=93), frengi (%32, n=63), sarılık (tipi belirtilmemiş) (%18, n=35), uyuz (%2,1, n=4) ve soğuk algınlığı, veba ve Ebola gibi bazı CYB hastalık olmayan hastalıklar (%3,1, n=6) ile takip etmekteydi. İki öğrenci (%1) bu soruya hiçbir yanıt vermemişti. Katılımcıların yaklaşık yarısı (%53) erkelerde CYB hastalığına ait bulgu ve belirti bilmediklerini ifade etmişlerdir (Tablo 2).

Kadınlar için aynı soru sorulduğunda yanıtızlık oranı %87'idi (Tablo 3).

Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma yöntemi olarak 137 (%71) öğrencinin ilk seçeneği

Tablo 1. Cinselliğe ilişkin problemlerinizde başvuru kaynaklarınız ne/kimdir?

Kaynak	Öğrenci sayısı*	Yüzde (%)
"Arkadaşlar"	63	33,0
"Yakın aile bireyleri ve diğer akrabalar"	51	26,0
"Doktor"	36	19,0
"İhtiyacım yok"	34	18,0
"Kitaplar"	31	16,0
"Kendim"	13	6,7
Cevap yok	11	5,7
"Çevre"	6	3,1
"Cinsel partnerim"	4	2,1
"Deneyimli büyükler"	3	1,6
"Televizyon"	2	1,0
"İnternet"	1	0,5
"Sinemalar"	1	0,5
TOPLAM	256	133,2

*Bu soruya verilen tüm cevaplar tabloda yer aldığı için toplam sayılar yüksektir.

Tablo 2. Cinsel yolla bulaşan hastalıkların erkeklerdeki belirti ve bulgularına ilişkin bilgileri.

Belirti ve/veya bulgu	Öğrenci sayısı*	Yüzde (%)
“Halsizlik”	25	13,0
“Kilo kaybı”	17	8,8
“Ağrı (sırt, kasık)”	15	7,8
“Cinsel organlarda kaşıntı, kızarıklık”	13	6,8
“Cinsel organlardan akıntı”	10	5,2
“Devamlı meni gelmesi”	8	4,1
“Erken boşalma”	7	3,6
“Deride lekeler”	6	3,1
“Ağrılı idrar yapma”	6	3,1
“Baş dönmesi”	5	2,6
“İştahsızlık”	5	2,6
“Cinsel isteğin kaybı”	5	2,6
“Kaşıntı”	4	2,1
“İktidarsızlık”	4	2,1
“Yaralar”	4	2,1
“Hayalarda şişme”	3	1,6
“Penisde ağrı”	3	1,6
“Belsoğukluğu”	3	1,6
“Boşalma problemleri”	2	1,0
“Bağışıklık sisteminin bozulması”	2	1,0
“Bezelerde şişme”	1	0,5
“Uyku bozuklukları”	1	0,5
“Psikiyatrik bozukluk”	1	0,5
“Bulantı”	1	0,5
“Saç dökülmesi”	1	0,5
“İstem dışı sertleşme”	1	0,5
“Hastalığa göre değişir”	2	1,0
“Bilmiyorum”	103	53
TOPLAM	258	133,4

*Bu soruya verilen tüm cevaplar tabloda yer aldığı için toplam sayılar yüksektir.

kondomdu (Tablo 4).

Cinsel deneyimi olan 123 (%64) öğrencinin 109 ‘u (%89) CYB hastalıklardan korunma yöntemlerinden en az birini bildiği halde sadece 66’sı (%61) cinsel aktivitelerinde düzenli olarak bir yöntem kullanmaktaydı. Altı öğrenci (%4,9) “çoğu ilişkide”, 11’i (%8,9) “ara sıra”, 4’ü “nadiren” ve kalan 36’sı da (%29) “hiçbir zaman” bir korunma yöntemi kullanmaktaydı. Cinsel olarak aktif öğrencilerin çoğunlukla tercih ettikleri korunma yöntemleri kondom (%68, n=83), doğum kontrol hapları (%4,9, n=6) ve geri çekme (%0,8, n=1) idi. Otuzbeş öğrenci cinsel deneyimlerinde hiçbir korunma yöntemi kullanmadıklarını belirtirken 4’ü (%2,1) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Yöntem kullanmama nedeni olarak en sık (%21) “buna

hazırlıklı değildim” yanıtı verilmiştir (Tablo 5).

Cinsel aktivitesi olan öğrencilerin sadece 36’sı (%29) kondomların tamamen güvenilir olduğuna inandıklarını bildirmişlerdir.

Tartışma

Eğitim kurumunun yapısından dolayı katılımcıların çoğunluğunu (%97) erkekler oluşturduğundan cinsiyetler arasında karşılaştırma yapılmamış-

Tablo 3. Cinsel yolla bulaşan hastalıkların kadınlardaki belirti ve bulgularına ilişkin bilgileri.

Belirti ve/veya bulgu	Öğrenci sayısı*	Yüzde (%)
“Halsizlik”	7	3,6
“İştahsızlık”	6	3,1
“Kilo kaybı”	4	2,1
“Cinsel organlarda rahatsızlık”	4	2,1
“Haznede ıslaklık”	3	1,6
“Yaralar”	3	1,6
“Hazneden akıntı”	3	1,6
“Kusma”	1	0,5
“Bağışıklık sisteminin bozulması”	1	0,5
“Ağrı”	1	0,5
“Ağrılı idrar yapma”	1	0,5
“Adet düzensizliği”	1	0,5
“Cinsel isteğin kaybı”	1	0,5
“Bilmiyorum”	157	81,3
TOPLAM	193	100

Tablo 4. Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmak için hangi yöntemleri biliyorsunuz?

Yöntem	Öğrenci sayısı*	Yüzde (%)
“Kondom”	137	71,0
“Tek eşlilik”	13	6,7
“Hovarda olmamak”	12	6,2
“Doğum kontrol hapları”	12	6,2
“Hiçbir şey gerekmez”	9	4,7
“Korunmak için birşey” (özel bir yöntem belirtilmemiş)	7	3,6
“Vajinal tamponlar”	7	3,6
“Rahim içi araçlar”	1	0,5
“Güvenilir partner seçmek”	1	0,5
“Cinsel perhiz”	1	0,5
“Kişisel ve partner temizliği”	1	0,5
“Bilmiyorum” / cevap yok	29	10,4
TOPLAM	230	114,4

*Bu soruya verilen tüm cevaplar tabloda yer aldığı için toplam sayılar yüksektir.

Tablo 5. Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmak için herhangi bir yöntem kullanmama nedenleri

Neden	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
"Hazırlıksızdım"	12	20,69
"Herhengi bir neden yok"	10	17,24
"Partnerime güveniyorum"	7	12,07
İhmal	4	6,89
"Partnerim bakire idi"	3	5,17
"Unuttum"	2	3,45
Cinsel performans kaygısı	1	1,72
Parasızlık	1	1,72
"İlişki tam değildi"	1	1,72
"Partnerim istemedi"	1	1,72
Doğallık	1	1,72
"Partnerim yöntem kullanıyordu"	1	1,72
Cevap yok	7	12,07
TOPLAM	58	100

*Bu soruya verilen tüm cevaplar tabloda yer aldığı için toplam sayılar yüksektir.

tır. Denizcilik yüksekokulu öğrencileri olmaları ve yaşları itibarı ile çalışma grubumuz gelecekte CYB hastalık açısından yüksek risk taşımaktadır. Çalışmamızda cinsel problemler için ilk referans "arkadaşlar" ikincisi de "aile bireyleri" idi. Kolombiya'da 823 öğrencide yapılan bir çalışmada ise -bizim çalışmamızda dördüncü sırada yer alan "kitaplar" ikinci sıradadır.¹ Clark ve ark. çalışmalarında 393 katılımcının %97'sinin CYB hastalık hakkında eğitim aldıklarını ve bilgi kaynaklarının da okul (%70), ebeveynler (%52) ve arkadaşları (%31) olduğunu beyan ettiklerini bildirmişlerdir. Buna karşılık sadece %2'si tüm 8 CYB hastalıkları sıralayabilmiştir.² "Yaunde-Cameroon genç erişkin öğrencilerinde cinsellik" çalışması kontrasepsiyon bilgisinin kaynağının %53 kitle iletişim kaynakları, %21 okul, %16 arkadaşlar ve %9 anne-baba olduğunu ortaya koymuştur.³ Çalışmaya katılan Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu öğrencilerinin hiçbiri bilgi kaynağı olarak "okul"u belirtmemişlerdir. Bunun nedeni büyük olasılıkla T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan eğitim programında bu konuya doğrudan yer verilmemesi olabilir. Uluslararası Denizcilik Örgütü , yüksek öğrenimleri sırasında öğrencilerin "Acil İlk yardım ve Sağlık" teorik ve pratik dersleri almasını zorunlu kılmaktadır. Ancak bu dersin içeriği CYB hastalıklar eğitimi desteklememektedir. Bu nedenle de

öğrenciler yüksekokul eğitimleri sırasında CYB hastalıklar ve korunma konusunda bilgilendirilmemişlerdir.

İsveç'te yürütülen bir çalışmada öğrencilerin %99'u kondomun bir korunma yöntemi olduğunu bildirmişler⁴ olup bu sayı bizim çalışmamızdaki %76,97'lik orandan yüksektir. Kanada'da kolej öğrencilerinde yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin %74,3'ü cinsel olarak aktif olduklarını bildirirken bunların sadece %24,8'i cinsel ilişkilerinde kondom kullandıklarını belirtmişlerdir. Aynı çalışmada, partner sayısı, kondom satın alırken rahatsızlık hissetme, cinsel partner ile kondom kullanımı hakkında konuşmada güçlük, doğum kontrol hapi kullanılıyor olması, HIV/CYB hastalık bilgisinin yetersiz olması ve kondomun cinsel zevki azalttığına inanma kondom kullanmama nedenleri olarak bildirilmiştir.⁵ Yaunde- Cameroon çalışmasında kullanıldığı bildirilen başlıca kontraseptif yöntemler; kondom (%54) ve -bizim çalışmamızda bir öğrencinin belirttiği- periyodik perhiz (%31) idi.³ Kapamadziya ve ark.nın çalışmasında korunma yöntemi olarak en yüksek oranda (%70) bilinen kondomun aynı zamanda en iyi metod olduğunu da söyleyenler %70 idi.⁶ Cinsel olarak aktif olan Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu öğrencilerinin sadece 36'sı (%29) kondomun "tamamen güvenilir" olduğunu belirtmiştir. Kaynaklardan elde edilen bilgilere göre doğru ve devamlı olarak kullanıldığında kondom, CYB hastalıklar ve HIV için gebelikte olduğundan daha düşük korumaya sahiptir.⁷⁻¹²

"Bildiğiniz cinsel yolla bulaşan hastalıklar hangileridir?" sorusuna "Bilmiyorum" yanıtı veren iki öğrenci dışında öğrencilerin %99'u "AIDS" ya da "HIV" yanıtlarından birini vermişlerdi. Medyanın bu yanıtın verilmesinde büyük rolü olduğunu düşünmekteyiz. Yukarıda bahsi geçen çalışmalarda da katılımcıların çoğu AIDS/HIV'i CYBH'ın başında saydıkları bildirilmiştir. Bizim çalışmamızda bilinen diğer CYB hastalık bel soğukluğu ve frengi ikinci ve üçüncü sıralarda olup bu sonuçlar Clark ve ark.ile de uyumlu idi.¹² Bunu tipi belirtilmemiş "Sarılık", uyuz ve mantar enfeksiyonları takip etmekteydi. Bu soruya verilen cevapların küçük bir kısmı CYB hastalık

olmayan soğukalgınlığı, veba ve Ebola gibi hastalıkları da kapsamaktaydı. Öğrencilerin hiçbirinin yanıtlarında genital uçuk ya da siğiller yoktu. Öğrencilerimizden %89'u cinsel yolla bulaşan hastalıklar olduğunun bilincinde olmalarına karşılık sadece %24'ü "istenmeyen gebeliği" korunmasız cinsel ilişkinin bir riski olarak belirtmiştir. Katılımcıların %97'sinin erkek olmasının neden olduğu tek taraflı bakış açısının bunda rolü olabileceğini düşünmekteyiz. Cinsel denyimi olduğunu ifade eden 193 öğrenciden 9'unun hala korunması yöntemi kullanılmayan cinsel ilişkilerin riskleri hakkında herhangi bir bilgisi olmaması da ayrıca düşündürücüdür. Örgün Eğitim kurumlarının programlarında cinsel eğitimin de yer almasının bu konuda büyük faydalar sağlayacağına inanmaktayız.

Bu çalışmanın sonucu olarak; cinsel yolla bulaşan hastalıklar açısından yüksek risk taşıyan gençlerin - gelecekteki işleri nedeni ile bu riskleri daha da artırıyor ise – cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve bunlardan korunma yöntemlerinin de yer aldığı eğitim programlarına yerleştirilmelerinin faydalı olacağını düşünmekteyiz. Bunun yanı sıra birinci basamak sağlık hizmeti verenlerin CYB hastalık için yüksek risk taşıyan hedef grupları tesbit ederek devamlı eğitim ve tarama yapmaları da gerekmektedir. Bu veriler ışığında Karamürsel Denizcilik Yüksekokulu eğitim programında yer alan ve üç yıl süre ile yazarlardan TMF ve RT tarafından yürütülmüş olan "Acil İlk Yardım ve Sağlık" derslerinin programlarına cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve korunma yöntemleri de eklenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Zuloaga Posada L, Soto Velez DJ. Sexual behaviour and health problems in university students, University of Antioquia 1991. Bull Pan Am Health Organ 1995; 29: 299-311.
2. Clark LR, Jackson M, Allen- Taylor. Adolescent knowledge about sexually transmitted disease.. Sex Transm Dis 2002; 29: 436-43.
3. Kamtchouing P, Takougang I, Ngoh N, Yakam I. Sexuality of adolescent students in Yaunde (Cameroon). Contracept Fertil Sex 1997; 25(10): 798-801 (abstract).
4. Person E, Jarbo G. Sexual behaviour among youth clinic visitors in Sweden: knowledge and experiences in an HIV perspective. Genitourinary Medicine 1992; 68: 26-31.
5. Mc Donald NE, Wells GA, Fisher WA, et al. High risk STD/HIV behavior among college students. JAMA 1990; 262: 3155-9.
6. Kapamadzija A, Bjelica A, Segedi D. Sex knowledge and behaviour in male high school students. Med Pregl 2000. 53: 595-9 (abstract).
7. Cates W Jr, Stone KM. Family planning, sexually transmitted diseases and contraceptive choice: a literature update- Part I. Fam Plann Perspect 1992; 24: 75-84.
8. Spruyt A, Steiner MJ, Joanis C, et al. Identifying condom users at risk for breakage and slippage: findings from three international sites. Am J Public Health 1998; 88: 239-244.
9. Anderson FWJ. Condoms: a technical guide. Female Patient. 1993; 18: 16.
10. Albert AE, Warner DL, Hatcher RA, Trussel J, Bennett C. Condom use among female commercial sex workers in Nevada's legal brothels. Am J Public Health 1995; 85: 1514-1520.
11. Warner L, Clay- Warner J, Boles J, Williamson J. Assessing condom use practices: implications for evaluating method and user effectiveness. Sex Transm Dis. 1998; 25: 273-277.
12. Clark LR, Jackson M, Allen- Taylor. Adolescent knowledge about sexually transmitted disease. Sex Transm Dis 2002; 29: 436-43.